

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 82/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

65/2008 (VIII.18.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ budapesti lakos 2008. május 27-én előterjesztett, **panaszára indult eljárásban** a 2008. augusztus 18-án – Dr. Juhász Imre elnökhelyettes távollétében – megtartott zárt ülése alapján **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A. §-ának (6) bekezdése szerint, állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás :

Panaszos a vele szemben 2008. május 26-án, Budapesten, az V. kerület Kossuth Lajos téren történt rendőri intézkedés (igazoltatás) tárgyában terjesztett elő panaszt, melyben kérte, hogy ügyét a Testület vizsgálja ki.

I.

1) A panaszos beadványában előadja, hogy 2008. május 26-án 17 órától Budapesten, az V. kerület Kossuth Lajos téren tartózkodott, ahol fényképeket készített az ott zajló közterületi rendezvényről, illetve a „várakozni tilos” jelzőtábla ellenére a tér szélén szabálytalanul várakozó rendőrségi szolgálati gépjárművekről. E tevékenysége miatt az egyik rendőr megszólította, és kifejezte nemtetszését a fényképezés miatt, valamint tudatta vele, hogy a fényképezést értelmetlennek tartja. Eközben egy másik rendőr is hozzá lépett, és – a panaszos állítása szerint megfelelő köszönés, megszólítás és tisztelgés nélkül – a személyi igazolványát kérte. E kérésnek a panaszos először nem tett eleget, és szóvá tette a rendőri intézkedés indokolatlanságát, szabálytalanságát. Az intézkedő rendőr ezért többször megismételte az igazoltatásra történő felszólítást, végül

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

kilátásba helyezte, hogy amennyiben ennek a panaszos nem tesz eleget, előállítására fog sor kerülni. A panaszos eközben is bírálta a rendőri intézkedés jogszerűségét, amire az intézkedő rendőr végül több becsmérő és trágár kifejezéssel válaszolt. Az intézkedő rendőr hivatkozott egy parancsnoki utasításra is, amely alapján a rendőrnek mindenkit igazoltatnia kell, aki őt megszólítja. A panaszos ezt is kétségbe vonta, de végül igazolta magát. Adatait a rendőrök írásban rögzítették, és rádión keresztül leellenőrizték. A panaszos érdeklődésére az intézkedő rendőr elmondta a nevét és a rendfokozatát (r. főhadnagy), melyeket a panaszos – a többi rendőr adataival együtt – rögzített is. Arra a kérdésre, hogy mi volt az igazoltatás oka, a r. főhadnagy azt válaszolta, hogy a panaszos szabálytalanul kelt át az úttesten.

A panaszbeadvány mellékleteként csatolt CD lemez tartalmazza a helyszínen készített fénykép- és hangfelvételeket. A fényképeken látható, amint több rendőrségi szolgálati gépjármű is a „várakozni tilos” jelzőtábla ellenére a Budapest, V. kerület Kossuth Lajos tér szélén szabálytalanul várakozik. A hangfelvételen hallható a panaszos és a rendőrök között folytatott párbeszéd, és hallhatók az igazoltatás során elhangzott és a panaszos által sérelmezett, minősíthetetlen hangnemű rendőri megszólalások is.

A panaszos első sorban a vele szemben foganatosított rendőri intézkedés indokoltságát, valamint különösen az intézkedő r. főhadnagy túrhetetlen kijelentéseit sérelmezi.

2) A panasz alapján a Testület megkereste a Budapesti Rendőrfőkapitányság (a továbbiakban: BRFK) Hivatalvezetőjét, és felvilágosítást kért arról, hogy a panaszban írt időpontban érvényben volt-e fokozott közbiztonsági ellenőrzés a rendezvény területén, illetőleg volt-e a rendezvénnyel összefüggésben bármilyen parancsnoki utasítás, amely alapján az ott szolgálatot teljesítő rendőrök intézkedhettek, igazoltatásokat hajthattak végre, valamint megküldeni kérte az intézkedő rendőr jelentését és a felvett igazoltató lapot.

A BRFK valamennyi, a Testület által kért dokumentumot megküldte. A BRFK Hivatalvezetőjének tájékoztatójából kiderül, hogy 2008. május 26-án a „Magyar Nemzeti Bizottság 2006” által bejelentett rendezvény rendőri biztosítása került végrehajtásra a Budapest, V. kerület Kossuth Lajos téren, a 188-1/54/2008.TÜK számon jóváhagyott biztosítási terv alapján. A biztosítás során fokozott közbiztonsági ellenőrzés elrendelésére nem került sor, ám a helyszínbiztosítás parancsnoka a biztosításban résztvevő állomány számára szóbeli utasításban azt határozta meg, hogy szabálysértés, illetve bűncselekmény észlelése esetén a jogszabályokban előírt intézkedéseket foganatosítsák. Olyan belső rendelkezést azonban, amelyre az intézkedő r. főhadnagy hivatkozott – miszerint minden, a rendőrrel szót váltó állampolgárt igazoltatnia kellene a rendőrnek – a tájékoztató nem említi. (Ilyen rendelkezésre való utalás egyébként, a szabálysértési feljelentésen kívül, más rendőrségi dokumentumban sem szerepel.) A BRFK Hivatalvezetője a tájékoztatóban leírja továbbá a panaszolt intézkedést foganatosító r. főhadnagy nevét, és azt, hogy az intézkedésre közlekedési szabálysértés elkövetése miatt került sor. A szabálysértési eljárás a BRFK IV. Kerületi Rendőrfőkapitányságon a tájékoztató keltezésé idején is folyamatban volt.

3) A Testület megkeresésére utólag írt jelentésben a r. főhadnagy előadja, hogy a fent említett időpontban ő intézkedett a panaszossal szemben, és szabálysértési feljelentést is tett, amelyet megküldött a panaszos lakóhelye szerinti illetékes Rendőrkapitányságra.

4) A szabálysértési ügyben tett feljelentés szerint a r. főhadnagy a fent említett helyszínen és időben a rendezvénybiztosítás közlekedési parancsnokaként teljesített szolgálatot. Észlelte, hogy 16:30 perctől négy személy folyamatosan és feltűnő módon fényképeket készített róla és beosztottairól. A panaszos 20:10 perckor a Budapest, V. kerület Kossuth Lajos téren a villamosvágányokon és a járdaszigeten keresztül lépett az úttestre; annak közepén megállt, fényképezni kezdett, majd szabálytalanul átkelt az úttesten – annak ellenére, hogy a közelben gyalogosátkelőhely van kiépítve. Ezt követően a r. főhadnagy látta, amint a panaszos szóba elegyedett az egyik beosztottjával, aki nyugodt hangnemben, türelmesen megkérte a panaszost, hogy őt ne fényképezze, és a kijelölt gyalogosátkelőhelyen közlekedjen. A panaszos ezt magára nézve sérelmesnek tartotta; ekkor lépett oda hozzá – a napszaknak megfelelő köszönéssel – a r. főhadnagy, és szólította fel, hogy igazolja magát, mivel szabálysértést követett el. Tájékoztatta a panaszost arról is, hogy belső rendelkezésre a rendőrnek mindenkit igazoltatnia kell, aki vele szót vált. A panaszos eleinte nem akarta átadni személyi igazolványát, erre a r. főhadnagy „A törvény nevében!” szavak előrebocsátásával többször megismételte a felszólítást, és kilátásba helyezte, hogy amennyiben a panaszos annak nem tesz eleget, előállítására fog sor kerülni. A panaszos végül átadta személyi igazolványát; az intézkedő r. főhadnagy felírta az adatait, majd rádióon leellenőrizte, és megállapította, hogy körözésben nem szerepelt. A r. főhadnagy közölte a panaszossal a feljelentés tényét. Megjegyzi, hogy a panaszos felírta az ő és egyik beosztottja nevét és jelvéyszámát; illetve, hogy a panaszos a legkevésbé sem volt együttműködő az eljárás során: mindvégig gúnyosan viselkedett, és zavaró módon, közelről fényképezte az intézkedő rendőrök arcát, majd fenyegető hangnemben utalt rá, hogy már nem sokáig lesznek rendőrök, és mivel nem csatlakoznak hozzájuk, „ÁVO-sok maradnak”. A r. hadnagy a feljelentés végén leírja még az intézkedés során vele együtt a helyszínen tartózkodó két beosztottja adatait, illetve, hogy más állampolgár nem volt hallótávolságon belül, ezért a panaszos fenyegetőzését tanúkkal nem tudja bizonyítani. A feljelentés szerint a panaszos cselekménye az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendeletbe, illetve a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975 (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 21. § (5) bekezdésébe ütközik. A KRESZ ezen felhívott rendelkezése szerint a gyalogos az úttesten a kijelölt gyalogosátkelőhelyen, ha pedig a közelben kijelölt gyalogosátkelőhely nincs, lakott területen levő főútvonalon az útkereszteződésnél (a járda meghosszabbított vonalában), valamint a menetrend szerint közlekedő jármű megállóhelyén levő járdasziget és az ahhoz közelebb eső járda között (a járdasziget teljes hosszában), egyéb helyen bárhol, a legrövidebb áthaladást biztosító irányban mehet át.

A jelentésben és a szabálysértési feljelentésben a panaszos által becsületsértőnek tartott rendőri megjegyzésekről, és az eljárás hangneméről nem esik szó.

Annak megítélése során, hogy a panaszos által csatolt hangfelvétel, illetve képfelvételek felhasználhatóak a Testület eljárásában, a Testület a legfelsőbb Bíróság gyakorlatára támaszkodott. A Legfelsőbb Bíróság e tárgyban - a rendeltetésszerű joggyakorlás

követelményére (Ptk. 4. §) is utalva elsőként a BH1985. 57. szám alatt közzétett eseti döntésben adott iránymutatást. Kimondta, hogy a hangfelvételnek a bírósági vagy szabálysértési eljárásban bizonyítékként való előterjesztése felhasználásnak - nyilvánosságra hozatalnak - minősül és a felhasználás tényének megállapítása szempontjából közömbös az, hogy a hangfelvétel készítése a személyiségi jog megsértésével vagy ilyen jogsértés nélkül történt. Az igazság érvényesülésének biztosítása közérdek és a bizonyítás ezt a célt szolgálja. Nem lehet ezért a hangfelvétel felhasználását visszaélésnek tekinteni, ha ez a hangfelvétel felhasználójával szemben elkövetett jogsértéssel kapcsolatos bizonyítás érdekében történik. Erre tekintettel a Testület úgy foglalt állást, hogy a felvételek a Testület eljárásában bizonyító erővel rendelkeznek, azokat a Testület a vizsgálata során felhasználja.

II.

1) Az Rtv. 29. § (1)–(4) bekezdései alapján a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani. Az igazoltatás során rögzíteni kell – ha további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják – az igazoltatott személyazonosító adatait, az igazolvány sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 21. § (1) bekezdésének első fordulata szerint a rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy jogszabály által meghatározott esetekben helyszíni bírságot szab ki.

E rendelkezések alapján megállapítható, hogy a panaszossal szemben eljáró rendőrök kellő joggal intézkedtek, jogszerűen hívták fel őt személyazonossága igazolására, hiszen – a feljelentés szerint – szabálysértési cselekményt követett el azzal, hogy a villamosvágányokon és a járdaszigeten keresztül lépett az úttestre, annak közepén megállt, fényképezni kezdett, majd szabálytalanul átkelt az úttesten. Az Rtv. rendelkezésein kívül a rendőri intézkedéshez alapot szolgáltatott a BRFK Hivatalvezetőjének tájékoztatójában szereplő azon körülmény is, hogy a rendezvényen a helyszínbiztosítás parancsnoka a biztosításban résztvevő állomány számára szóbeli utasításban azt határozta meg, hogy szabálysértés, illetve bűncselekmény észlelése esetén a jogszabályokban előírt intézkedéseket fogantatosítsák. Az igazoltatás fogantatosítása és a szabálysértési feljelentés tehát az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat rendelkezései alapján indokolt volt, jogalapja a panaszos részéről nem vitatható.

2) Az Rtv. 20. § (2)–(3) bekezdései alapján a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény

szerinti panasz lehetőségéről. A Szolgálati Szabályzat 4. § (1)–(3) bekezdései szerint a rendőr az intézkedést – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Ha az intézkedés alá vont a rendőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

A panaszból és a rendőrségi dokumentumokból is megállapítható, hogy a panaszos az intézkedést megelőzően, illetve annak foganatosítása alatt is mindvégig fénykép- és hangfelvételeket készített, valamint az intézkedő rendőrök adatait rögzítette. A szabálysértési feljelentésből, és a hangfelvételen is kiderül, hogy a panaszosnak – ugyan többszöri kérdezősködés után, de – módjában állt a r. főhadnagy azonosításához szükséges adatokat megismerni. Ezeket panaszbeadványába bele is írta.

A szabálysértési feljelentésből, de a panaszos által mellékelte hangfelvételen is kitűnik, hogy a r. főhadnagy a napszaknak megfelelő köszönéssel kezdte az intézkedést. A panasztételi lehetőségről történő felvilágosításra való utalás ugyan sem a rendőrségi dokumentumokban nem szerepel, sem a hangfelvételen nem hallható, de mivel a panaszos beadványát határidőben eljuttatta a Testülethez, ennek megtörténte – de legalább is e lehetőség ismerete – vélelmezhető.

A panaszossal szemben foganatosított igazoltatás e sérelmezett mozzanatai ezért a panaszos semmilyen alapvető jogát nem érintette.

3) A panaszos által legsúlyosabbként megjelölt sérelem az volt, hogy az igazoltatást foganatosító r. hadnagy az eljárás során több, súlyosan sértő, durva, személyeskedő megjegyzést is tett. E rendőrhöz méltatlan megjegyzések – melyeket a panaszos beadványában le is írt – a mellékelte hangfelvételen jól hallhatók.

A konkrét panasz kapcsán – a Testület álláspontja szerint – alapvető jogot érintő sérelem a panaszos emberi méltósághoz való jogával összefüggésben merült fel; valamint a panaszolt intézkedés stílusa és hangneme beleütközik a megalázó elbánás tilalmába is (A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 54. §).

Az Rtv. 2. §-ának második mondata szerint a Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait. Az Rtv. 15. § (1) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. (Az arányosság követelménye)

A Magyar Köztársaság Rendőrségének Etikai Kódexét kihirdető, Budapesten, 2007. július 4-én kelt közös nyilatkozat (a továbbiakban: Etikai Kódex) – bár legfőképp megsértése következményei tekintetében el kell választani a jogi normáktól, noha céljai és rendelkezései a jogi normákéival egybeesnek – megtettesíti az állampolgárok rendőrökkel szemben támasztott elvárásait, erkölcsi iránymutatásul szolgál illetve morális alapot biztosít a Rendőrség számára. Az Országos Rendőrfőkapitány e nyilatkozat aláírásával vállalta, hogy mindent megtesz azért, hogy érvényt szerezzen a

benne foglaltak érvényesüléséért. Az Etikai Kódex 1. pontjának második mondata a rendőrré vonatkozóan előírja: „Önként vállalt hivatásával szemben különleges társadalmi elvárások érvényesülnek, melyekre szolgálati viszonyának fennállása alatt mindvégig figyelemmel kell lennie.” Az 5. pont szerint: „A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit (...) indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz (...) megalázó bánásmódot és ezt másoktól sem tűri el.” A 7. pont utolsó mondata szerint: „Tudatában van annak, hogy saját személyén keresztül az egész testület megítéléséért is felelős.”

4) Amint az a panaszbeadványból, és a hangfelvétel-mellékletből is kitűnik, a panaszolt igazoltatás durva hangneme, sértő modora egyáltalán nem felelt meg a fent idézett jogszabályi és alapvető etikai normáknak – pedig azok betartása az intézkedő r. hadnagy részéről az igazoltatás eredményességét semmilyen formában nem veszélyeztette volna. Ez annak ellenére megállapítható, hogy – amint a hangfelvételtől is kitűnik, és a szabálysértési feljelentés is írja – a panaszos maga is az egész eljárás alatt folyamatosan becsmérelte a rendőröket, többször nemtetszésének adott hangot, kétségbe vonta az intézkedés alapját, és eleinte annak ellen is szegült.

A Testület annak mérlegelésekor, hogy egy adott rendőri intézkedés jelentős mértékben sért-e alapjogot, nem csak azt vizsgálja, hogy az érintett alapjog adott módon való csorbítása általában milyen mértékűnek minősül, hanem az adott ügy egyedi körülményeire – így a panaszos közrehatására – is figyelemmel van.

A Testület jelen esetben arra a következtetésre jutott, hogy a jogsérelem mértéke eléri azt a szintet, amely a súlyos alapjogsérelmet megállapító állásfoglalást megalapozza; különös tekintettel arra, hogy a sérelem a panaszos emberi méltóságával összefüggésben merült fel. Ennek okai pedig az intézkedő r. főhadnagynak a kifejezetten a panaszos személye ellen irányuló, bántó, közönséges, emberi méltóságában megalázó kijelentései. Az intézkedés alatt elhangzott ezen rendőri kijelentések átlépik azt a határt, ami alatt – az Rtv. 93. § (2) bekezdése alapján – az intézkedés még alapjogot nem, vagy csak csekély mértékben sértene, és már a súlyos alapjogsérelem megállapítását teszik lehetővé.

A panaszos – kihívó viselkedése ellenére – nem tanúsított olyan magatartást, nem tett olyan kijelentést, ami ilyen rendőri megnyilvánulásokat indokolt volna; de egyébként sem képzelhető el olyan körülmény, ami ezeket igazolhatná, menthetné. A Testület felhívja a figyelmet arra, hogy az ilyen és ehhez hasonló esetekben – a nyilvánvaló kihívó magatartásnak ellenállva, azokra nem hasonló módon válaszolva – mindig az intézkedő rendőrnek kell tisztább fejjel és indulatoktól mentesen gondolkodnia, többet eltűrnie, felülkerekednie, és uralnia a helyzetet, ahogyan ez az Etikai Kódex normáiból is következik. Nem szabad engednie a provokációknak, és ezzel egy esetleges panaszeljáráshoz indokot szolgáltatnia önmaga ellen – amint erre az intézkedés alá vont személy is bizonyára számított.

A Testület ezért a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A. §-ának (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2008. augusztus 18.

Dr. Kaltenbach Jenő sk.
elnök

Fráterné dr. Ferenczy Nóra sk.
testületi tag

Dr. Féja András sk.
előadó testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf sk.
testületi tag

Megjegyzés:

A panasznak az országos rendőrfőkapitány 19147/12/2008. RP. határozatával helyt adott. A határozatot lásd a www.police.hu honlapon. (Feltöltés alatt – a Szerk.)

Független Rendészeti Panasztesztület